

Avanduse Valla Kaja

SIMUNA
RAAMATUKOGU

NR.6 (101)

JUULI-AUGUST 2004

SIMUNA - LAEKVERE RAHVAJOOKS

Niisugune pilt avanes möödunud aasta jooksult. Ilm oli sama kehv tänavugi, ometi oli jooksjaid poole rohkem. Loodetavasti traditsioon jätkub.

12. juunil viidi teist korda läbi Simuna - Laekvere rahvajooks.

"Võime uhkelt öelda, et tänavu oli kaks korda enam jooksjaid kui mullu," rääkis Simuna spordihoone juhataja Hillar Kasu. Sel aastal oli osalejaid 66, rohkem kui traditsioonidega ümber Viitna järve jooksul. Ometi loodavad korraldajad jõuda aega, mil stardijoone taga seisaks sadakond jooksjat. Seekord mõjutasid eesmärgi täitumist kindlasti lähinaabruses, Väike - Maarjas, samal päeval peetud naise kandmise Eesti esi-võistlused ning vihmane ja kõle ilm.

"Ühel aastal jookseme ühest vallakeskusest teise ja siis jälle vastupidi," rääkis Muuga põhikooli kehalise kasvatuse õpetaja Aivar Kondoja. Tänavune võistluse eelarve oli 15 000 krooni, meeste seas võtis Andrus Lein laiemalegi üldsusele tuntud jooksumehe Meelis Veilbergi ees. Leini 10 kilomeetri läbimise aeg 34,49 oli igati tähelepanuväärne, eriti

kui vaadata raja profiili, mis kulges valdavalt ülesmäge.

Noormehed, kuni 17

1. Madis Sillamaa (Määri) 40.08, **2.** Assar Soima (Roela) 44.40, **3.** Chris Nevolihhin (Rakke) 46.29, **4.** Karlis Karm (Simuna) 47.11, **5.** Kaspar Pöldmaa (Simuna) 47.12, **6.** Kristjan Kraav (Muuga) 49.11

Mehed, 17-40

1. Andrus Lein (Vinni) 34.49, **2.** Meelis Veilberg (West Sport) 35.22, **3.** Mart Andersson (VIKE) 36.29, **4.** Tanel Veelmaa (SK Rakke) 36.45, **5.** Jaanus Bauman (Uhtna) 37.36, **6.** Olav Karu (Uhtna) 37.40

Mehed, 41 ja vanemad

1. Riho Lüüs (Rakvere) 38.00, **2.** Arvi Tõnnison (Rakvere) 38.54, **3.** Urmas Ervin (Rakvere) 39.12, **4.** Väino Kütt (Kadrina) 39.24, **5.** Raivo Aun (Rakke SK) 41.35, **6.** Gustav Pöldmaa (Simuna) 56.01

Tüdrukud, kuni 19

1. Kaia Kuusler (Rohu) 53.44, **2.** Kelly

TÄNA LEHES

Volikogu	lk.3
Vallavalitsus	lk.4
TULE.OLE.TEE	lk.5
Sport	lk.6
Kuulutused	lk.7
Kirikuteated	lk.8

*Jätkub Simuna piirkonna ajalugu lk.2

*Korteriühistutele tasuta raamatupidamine lk.3

*Maaettevõtjad saavad toetust lk.5

*Eesti Spordileht võitis võrkapillis Simunat lk.6

*Tantsutüdrukud lk.6

*Eakate ekskursioon Hiiumaale lk.7

*Huvilistel internetivõimalus lk.7

*Ranitsatoetus lk.7

Nevolihhin (Moora) 54.41, **3.** Hele-Riin Jürgenson (Aruküla) 59.46, **4.** Marit Sirgmets (Simuna) 1:02.28, **5.** Mariann Sirgmets (Simuna) 1:05.05, **6.** Kaire Pöldmaa (Simuna) 1:05.05

Naised, 19-35

1. Merike Etverk (Rakvere) 47.53, **2.** Kersti Naarits (Roela) 48.36, **3.** Kati Aromäe (Muuga) 51.43, **4.** Lilli Nevolihhin (Laekvere) 54.59, **5.** Kadri Heinsalu (Kadrina) 1:04.45, **6.** Krista Heinsalu (Kadrina) 1:08.56

Naised, 36 ja vanemad

1. Merike Kanna (Laekvere) 1:00.11, **2.** Tiia Luht (Simuna) 1:00.47, **3.** Evi Talur (Laekvere) 1:09.44, **4.** Inna Läll (Simuna) 1:15.24

SIMUNA PIIRKONNA AJALUGU

Helmut Joonuks

Samas kogumikus ("Eesti rahva ajaloost Põhjasõja aastail 1700-1721") on avaldatud teinegi dokument, mis iseloomustab Avanduse mõisahärra H. H. Focki julmust oma teise mõisa Laekvere maa pealt pärit pimeda kerjuse Reinu kohtlemisel.

Pimeda kerjuse Reinu kaebekiri Eestimaa kindral-kubernerile ja viitsekubernerile juunis 1720.

"Teie kõrge krahvliku ja teie kõrgesti sündinud ekstsellentsi jalgade ette langen truualamlikkuses ja kaeban oma häda, et pärast seda, kui suur jumal mind pimedusega nuhtles ja ma oma lapsepõlvest peale pidin silmanägemisest ilma jääma, olen ma oma leiba otsinud kerjates. Kuna ma, armetu inimene, nüüd oma isandale härra kapten Fockile ei suutnud tegu teha, siis aeti mind rohkem kui 8 aasta eest tema mõisa alalt ära. Siis lubati mulle härra kapten Bremsi mõisa (Rohu ja Orguse mõisa valdaja) all onn ehitada, kus ma veel käesolevalgi tunnil elan. Selle järel võtsin endale naise, kes minu eest hoolt kannaks, muretsetesin ka mõned lapsed. Samuti sain heade inimeste kaasabil paar lehma ning mõned vasikad. Nüüd pidin paraku tunda saama, et nimetatud härra kapten Fock laskis mult tegelikult ära võtta mitte ainult 2 minu last, vaid ka kõik minu vähesed loomad, ettekäändel, nagu, oleks tal selleks pärihärra õigus. Kuna ma nüüd selles asjas kaebuse esitasin ja hiilguslik keiserlik kubermanguvalitsus (mille eest kõige truualamlikumalt tänan) otsuse andis, et härra, kelle vastu ma kaebuse esitasin, peab mulle äravõetu tagasi andma, siis sain küll kaks lehma talupoegadelt kätte, kuid oma 2 last ja 3 mullikat, samuti katlaid ja padasid, mis minult ära võeti, ei ole ma veel tagasi saanud, vaid kui minu vaene naine läks sinna vaeseid lapsi vaatama, siis laskis härra kapten Fock ta kinni võtta, mõisa viia ja kohutavate hoopidega vaeseomaks peksta, nii et minu häda ja viletsus selle läbi veel palju suuremaks läksid.

Kuna mul aga midagi ei ole, millele härra kapten Fockil õigus oleks või olla võiks, arvesse võttes, et ma oma vähesed loomad sain mitte tema käest, vaid kristlike heldete südamete käest. Samuti ei ole ma ka mitte naist võtnud härra kapten Focki maalt, vaid seal, kus ma praegu elan; seal on ka minu lapsed muretsetud ja sündinud. Nii et härra kapten Fock, kuna lapsed ei ole üldse tema maa peal sündinud, ei või endale omistada siinsete maa-seaduste ja tavade vastaselt mingit õigust nende peale. Seepärast esitan põlvili maas hiilgavale keiserlikule kindral-kubermangu valitsusele oma kõige truualamlikuma palve abiga kõrgemalt poolt mul vaesel rõhutul aidata jälle tagasi saada seda, mis minu oma".

H. H. Fock ei reageerinud ametlikele korraldustele, mis pärast Eestimaa kindral-kubermangu valitsus oli sunnitud 5. juulil 1720 pimeda Reinu asja saatma Viru-Järva meeskohtule otsustamiseks. Oma 10. augustil 1720 saadetud seletuskirjas Eestimaa kindral-kubermangu valitsusele nõudis H. H. Fock päristalupoegade kaebuste tagasilükkamist, sest pärihärral olevat talupoegade üle piiramatu meelevald.

Seda piiramatu meelevald kasutasid paljud mõisnikud järjekindlalt.

Küllalt sagedased olid juhused, kus talupoeg vahetati mõne kodulooma vastu. Nii on teada, et Maidlast vahetati Avandusele koera vastu Pääro Oplisteini

nimeline mees. Lasinurme toodi Olu Tooma isa Rohusse toakoera vastu. Ka Emumäe mõisa toodi üks Harjumaa mees koera vastu. Esimese õõ õiguse kasutamise poolest oli üle kihelkonna ja kaugemalegi kuulus Kärü mõisahärra.

Aeg-ajalt katkes talupoegade kannatus ja nad asusid omakohtu teele. 1731. aastal nõudis Lõusa mõisnik oma kupja tapja-talupoja Kanger Andrese, keda kõik teised salaja pooldavat, karmi karistamist, et "sel teel hirmu ja kohkumist kurja rahva seas äratada ja teda tagasi hoida edasistest kuritegudest."

Simuna naaberkihelkonnas Koerus oli 18. ja 19. sajandi vahetusel Norra mõisas eriti julm valitseja, kes igal tühisemalgi põhjusel talupoegadele kepihoope jagas, vanas eas aga noori talunaisi võrgutas.

Kolm talupoega, kes valitseja jõhkruks ja teotusi ei suutnud enam välja kannatada, otsustasid talle kätte maksta. 1801. aasta 25. juuli õhtul varitsesid nad Udeva- Norra metsa vahel, tungisid valitsejale kallale, peksid teda kaigaste ja kägistasid ta lõpuks tema enda kaelarätiga. Samal aastal ühel novembri pühapäeval anti kõigile kolmele talupojale Koeru kiriku juures nelikümmend paari vitsu, põletati kehale häbimärgid ja saadeti eluks ajaks Siberisse asumisele.

Üks varasemaid eesti talurahva eluolu kirjeldusi leidub saksa literaadi ja estofiili Christian Hieronymus Justus Schlegeli (1757-1842) kümne-kõitelises

teoses "Reisen in mehrere Russische Gouvernements...". Selle mahuka reisikirjade kogumiku autor töötas pärast Jena ülikooli lõpetamist koduõpetajana Georg Wilhelm von Schwengelmile kuulunud Valkla ja Jäneda mõisas. Jänedal töötades tutvus ta Ambla õpetaja A. H. Lücke kauni kasutütre Helene Elonore Pauckeriga, kellega 1783. aastal abiellus. Paljude aastate reisimuljed Eestimaa kohta on koondatud teose 5. köitesse. Et autor viibis sageli Simunas, kus ta naisevend Heinrich Johann Paucker oli pastoriks, ja endine kasvandik Peter Jakob v. Schwengelm Venevere ja Luusika mõisa omanik, pärinevad paljud tähelepanekud siinsetelt aladelt. Peale enda kogutud andmete avaldas ta raamatus hulgaliselt eesti rahvalaule viisidega, mida sai Simunast naisevonnalt ja tema pojalt Heinrich Wilhelm Pauckerilt.

Üks detailsem maarahva elutingimuste kirjeldus pärineb 1807. aastast, mil ta Simuna ümbruses mitmesse talumajja on sisse astunud:

"Eestlaste elamud seisavad kõik täiesti hajali. Igaüks on paigutanud oma maja sinna, kus see talle kõige sobivam tundus.

Kolm talupoega, kes valitseja jõhkruks ja teotusi ei suutnud enam välja kannatada, otsustasid talle kätte maksta.

Esimese õõ õiguse kasutamise poolest oli üle kihelkonna ja kaugemalegi kuulus Kärü mõisahärra.